

Mi dobri, Oni loši

Damjan Krstajić

(objavljeno 6. avgusta 2022. u Politikinom Kulturnom dodatku)

Jedan mladić je proslavio klub u svom rodnom gradu sjajnom igrom za svoj tim. U njegovu čast je oslikan mural na zidu u centru grada. Kad se, posle izvesnog vremena, saznalo da prelazi u veći grad i drugi klub, isto veče je prefarban taj mural. Na prvom gostovanju u rodnom gradu, noseći dres protivničkog tima, dočekan je vređanjem. Kao da nikad nije doneo radost. Kao da nikad nije bio ponos svog rodnog grada.

Iz mog iskustva, stav „Mi dobri, Oni loši“ je maltene ugrađen u svaki vid zajednice gde između njih i nas dolazi do nekog takmičenja ili sukobljavanja (sport, politika, religija, itd). Ne podržavam taj stav, ali mislim da je važno da razumemo da je on skoro neminovan u takvim zajednicama.

Primeru radi, zamislite da u nekom amaterskom sportskom klubu, gde se ne vrte nikakve pare ni moć, objašnjavate članovima svog tima kako su ljudi iz drugog lokalnog kluba dobri kao mi. Ipak su to naši sugrađani. Bićete dočekani sledećim pitanjima: „Za koji tim ti igraš?“ „Znaš li ti šta su Oni nama uradili tada i tada?“ I završili bi sa dobronamernim savetom da učutite.

Ako bismo u našem klubu propagirali stav „Oni su dobri koliko i mi“ neki naši članovi bi možda otišli kod njih. Takođe, postavila bi se sledeća pitanja: Ako je tako, zašto se onda ne pripojimo njima? Šta nas razlikuje od njih? Sa stavom da su oni dobri koliko i mi, naš klub dolazi u opasnost da nestane. Stoga ne treba da nas začudi što i u amaterskim sportskim klubovima postoje glasnogovornici koji redovno osiguravaju održavanje stava „Mi dobri, Oni loši“.

Slično, ali sa većim ulozima, važi i za ozbiljne sportske klubove, političke stranke, religije i narode. U bilo kom delu sveta.

Problem sa tim stavom nastaje kad on daje opravdanje da se mi kao zajednica ružno ponesemo prema drugima, iako kao pojedinci mi nismo uopšte loši. Ako biste, opet primeru radi u amaterskom sportskom klubu, predočili kolegama, vama dragim ljudima, da smo se u nekoj situaciji ružno poneli, verovatno biste bili dočekani sa istim gore pitanjima: „Za koji tim ti

igrač?“ „Znaš li ti šta su Oni nama uradili tada i tada?“ I opet dobronamernim savetom da učutite.

E sad, naš ružan postupak prema drugom klubu može kod njih potvrditi njihov stav da smo mi loši i pružiti im opravdanje da se prema nama u budućnosti potencijalno ružno ponesu. I tako unedogled.

Na unutrašnjem i širem planu, problem sa stavom „Mi dobri, Oni loši“ nastaje kad dođe u sukob sa realnošću i kad se suočimo sa tim da mi nismo toliko dobri. Evo primera iz svakodnevnog života. Dovoljno je provozati se malo i bićemo suočeni sa smećem na ulicama i bahatošću u javnom ponašanju (kako ljudi kod nas voze!?). Primetio sam da tada naš stav „Mi dobri“ prelazi u pogrdan „Mi loši“ i da se ništa ne čini povodom toga.

Paradoksalno, stav koji je neophodan za održavanje naše zajednice može vremenom postati opravdanje za naše ružne postupke prema drugima i za održavanje status kvo stanja kod nas. Međutim, istorija je puna primera zajednica koje su se u nekom periodu svoga postojanja civilizacijski uzdigle. Dakle, mora da postoje različite vrste „Mi dobri, Oni loši“ stava.

Tokom kratkog boravka u Japanu pre više godina, jedan univerzitetski profesor mi je ponosno rekao „Šta god vi Evropljani da napravite, mi Japanci možemo to bolje“. Sličan stav sam uočio u poslovnom kontaktu i sa drugima tamo. Kao da je njihov stav bio „Kakvi god da su Oni, Mi možemo biti bolji od njih“. Kao da se kod njih podstiče neka vrsta kompeticije između njih i nas. Kao da žele da pokažu da su oni stvarno bolji od drugih.

Nekoliko godina kasnije, tokom svetskog prvenstva u fudbalu u Rusiji, čuo sam vest kako na kraju utakmice japanski navijači skupljaju smeće iza sebe pre nego što napuste stadion, bez obzira da li su pobedili ili izgubili. Mogao sam da zamislim profesora kako mi ponosno govori „Mi Japanci, i kad izgubimo, možemo biti bolji od vas.“

Sve zajednice koje su dostigle viši civilizacijski nivo su imale stav „Mi dobri, Oni loši“, ali mora da je preovladala neka verzija koja ih je podsticala da se razvijaju kao društvo. Moj utisak je da kod Japanaca postoji neki varijetet sa naglaskom na „Možemo Mi bolje“.

Kako taj varijetet prolazi kod nas? Iz mog iskustva, trenutni problem sa uvođenjem „Možemo Mi bolje“ kod nas jeste taj što većina na to gleda kao na neku propagandu, ne prihvatajući da je to naša realnost. „Da možemo bolje, mi bismo živeli bolje.“ „Kakvi smo i ovo nam je dobro.“ To su neki od

odgovora koje redovno čujem sa krajnjom konstatacijom da sam ja taj ko nije realan.

Međutim, kad ih priupitam da li možemo našoj deci da obezbedimo funkcionalne klozete u školi, onda svi začute. Naravno da možemo i to možemo sada! Takođe i druga sitna poboljšanja su u našem delokrugu.

Hoću da naglasim da naša realnost jeste da mi definitivno možemo bolje. Drugi problem je što u našem trenutnom javnom diskursu retko ko to zastupa. Lakše je govoriti da su Oni loši, nego raditi na tome da nama i našoj deci bude realno bolje, nezavisno od toga kakvi su Oni.

Reference koje podržavaju činjenice spomenute u članku

1. Japanski navijači čiste stadion iza sebe

<https://www.bbc.com/news/world-asia-44492611>